

K2021/7: Orjuus historiallisena ilmiönä 30p

- 7.1 Pohdi orjien asemaa antiikin Rooman yhteiskunnassa sekä heidän merkitystään Rooman taloudelle. Hyödynnä vastauksessasi tekstikatkelmia 7.A ja 7.B sekä videokatkelmaa 7.C. 18 p.
- 7.2 Erittele, mitkä seikat johtivat orjuuden lakkauttamiseen länsimaissa 1700- ja 1800-luvuilla. 12 p.

K2021/7: Orjuus historiallisena ilmiönä 30p

7.1. 18 p.

- Rooman talous perustui suurelta osin orjuuteen. Valloitusotien loputtua orjien hankkiminen vaikeutui, ja tällä oli negatiivinen vaikutus koko valtakunnan talouteen.
- Antiikin Roomassa orjat olivat aina omistajansa yksityisomaisuutta, eikä heillä ollut (ihmis)oikeuksia
- Orjien asema vaihteli tehtävän mukaan, mutta oli useimmiten huono.
 - Esimerkkejä erilaisista orjien tehtävistä ja asemista (opettaja, kaivostyöläinen, gladiaattori).
 - Harvinaisiin ammatteihin erikoistuneet orjat olivat kalliimpia kuin ruumiillisen työn tekijät, ja heitä kohdeltiin myös hyvin – kuten arvokasta omaisuutta ylipäätään.
- Orjan asema saattoi vaihdella työskentelypaikasta, omistajasta ja ammattitaidosta riippuen.
- Varakkaiden perheiden kotiorjien ja heidän isäntiensä välille kehittyi usein ystävyssuhteita, ja monet isännät vapauttivat suosikkiorjiaan – viimeistään testamentissaan.
 - Plinius nuoremman vapautettu orja Zosimus on tästä hyvä esimerkki.
- Eliittiorjatkin olivat omaisuutta eikä heillä ollut mitään vapaille miehille kuuluneita oikeuksia. Orjien elämä ja kuolema oli isäntien päätöksen varassa.

K2021/7: Orjuus historiallisena ilmiönä 30p

- 7.1. 18 p. Lähdekritiikki:
- Aineisto 7A on historian tutkijoiden näkemys lapsiorjien asemasta. Heidän näkemystään voi pitää lähtökohtaisesti luotettavana. Se perustuu todennäköisesti laajaan tutkimusaineistoon.
- Aineisto 7B on kahden roomalaiseen ylimystöön kuuluneen henkilön keskinäistä kirjeenvaihtoa. Näkemykset kuvaavat heidän henkilökohtaisia ajatuksiaan orjien tai palvelusväen kohtelusta, eivätkä välttämättä ole yleistettävissä. Kirje käsittelee vapautettua orjaa (Zosimus).
- Aineisto 7C on videokatkelma 1950-luvun elokuvasta. Elokuva edustaa populaarikulttuurin näkemystä antiikista ja on vahvasti dramatisoitu.

K2021/7: Orjuus historiallisena ilmiönä 30p

- 7.2. 12 p. Orjuuden lakkauttaminen 1700- ja 1800-luvuilla:
- Aatemaailman muutokset ja taloudellisen kehitys:
 - Kristillisen ajattelun mukaan orjuus oli moraalitonta (myös valistuksen).
 - Valistus → tasa-arvo, yksilönoikeudet, ihmisoikeudet, liberalismi (ei kuitenkaan heti)
 - Teollistuminen → orjatyövoima ei niin tarpeellista, merkitys pieneni.

K2021/7: Orjuus historiallisena ilmiönä 30p

- 7.2. 12 p. Orjuuden lakkauttaminen 1700- ja 1800-luvuilla:
- 1800-luvulla vaikutus alkaa näkyä ensin Euroopassa ja sitten Yhdysvalloissa orjuuden kieltämisenä.
- Joillakin maatalousvaltaisilla alueilla, esim. Yhdysvaltain etelävaltioissa, olisi orjuutta haluttu jatkaa pidempään.
- Muuta:
 - orjuutta vastustaneiden järjestöjen merkitys
 - rasismin ja rotuerottelun jatkuminen orjuuden lakka
- Orjuuden loppuminen voidaan kyseenalaistaa: orjuus jatkuvan edelleen, joskin laittomasti.

S2015/1

**1. Vertaile orjien yhteiskunnallista
asemaa antiikin aikana ja
Yhdysvalloissa 1800-luvulla.**

S2015/1 (orjat antiikissa ja USA:ssa)

1. Vertaile orjien yhteiskunnallista asemaa antiikin aikana ja Yhdysvalloissa 1800-luvulla.

- **Tyypillinen vertailutehtävä: Orjan asema**

- a. Antiikissa**

- **500 eaa. – 500 jaa.**

Ajoitus!

- b. USA:ssa 1800-luvulla**

- **Mitä yhteistä, mitä eroja?!**

Mitä ensin?

1. Kysymyksen asettelu: VERTAA

2. Tee lista, joissa keksit mahdollisimman paljon yhteistä ja eroja!

3. Kaksi vaihtoehtoa:

- a) Kirjoitat ensin antiikin ajan orjuudesta ja sitten USA:n.
- b) Käsittelet rinnakkain, mitä samaa ja mitä erilaista.

S2015/1 (orjat antiikissa ja USA:ssa)

1-8p. Mitä yhteistä?

- Sekä antiikissa että 1800-luvun Yhdysvalloissa orjat olivat vailla kansalaisoikeuksia.
- Molemmissa orjat olivat kauppatavaraa.
- Molemmissa käytettiin töissä, joita isännät eivät halunneet/voineet itse tehdä.
- Molemmissa esiintyi orjakapinoita (Rooma).
- Orjien kohtelu?

Mitä eroja? 1-8p

Antiikki:

- Orjuus oli antiikissa koko talouden perusta
- Antiikissa orjat olivat usein sotavankeja.
 - usein valkoisia
 - Välimeren ympäristöstä
 - Rooma vähän laajemminkin
- ”Luonnollinen orjuus”

USA 1800-luku:

- USA:ssa orjia käytettiin lähinnä eteläosien maataloudessa.
- USA:ssa orjuus perustui etniseen alkuperään, mustia.
- Orjat tuotiin Afrikasta.
- USA:ssa oli 1800-luvulla yhteiskunnallista keskustelua orjuudesta ja sen oikeutuksesta.
- Orjakysymys oli sisällissodan taustatekijänä.
- Vapautuminen ei aina merkinnyt käännettä parempaan.

S2015/1 (orjat antiikissa ja USA:ssa)

5-6 p.

Lisäksi tarkempaa vertailua antiikin Kreikan ja Rooman välillä:

- **Kreikassa orjien asema vaihteli: huonossa asemassa olivat esim. kaivos- ja maatalousorjat, paremmassa esim. kotiorjat.**
- **Roomassa orjilla oli mahdollisuus nousta korkeaan asemaan ja päästä vapauteen.**
- **Kristinusko?**